

Els prats com a motors de biodiversitat, la pastura com a eina de restauració

Andreu Salvat, Enric Ballesteros, Mariona Ferrandiz, Joan Pino

Vall de Joan. D'abocador a espai d'interès natural

El dipòsit controlat de la Vall de Joan va ser el destí de gran part dels residus municipals de Barcelona i la seva àrea metropolitana des del 1974 fins al 2006. Al llarg de més de 30 anys aquest espai de 64 hectàrees va rebre un total de 26,6 milions de tones de residus, avui soterrats. Això ha comportat que, en alguns punts de la vall, s'hi acumuli una capa subterrània de residus de fins a 100 m de gruix.

Vall de Joan. D'abocador a espai d'interès natural

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

El área metropolitana AMB

Territorio Vivienda **Medio ambiente** Movilidad Desarrollo socioeconómico

El Dipòsit controlat de la Vall d'en Joan

Tres dècades de gestió dels residus municipals a l'àrea metropolitana de Barcelona 1974-2006

El dipòsit controlat de la Vall d'en Joan
les dècades de gestió dels residus municipals
a l'àrea metropolitana de Barcelona 1974-2006

Tema:	Residuos
Público:	Educació no reglada, ciutadania, famílies i lleure Ciutadania (públic general), Educació en el lleure
Tipo:	Divulgativo
Edición:	Libro
Soportes:	Electrónico, Papel

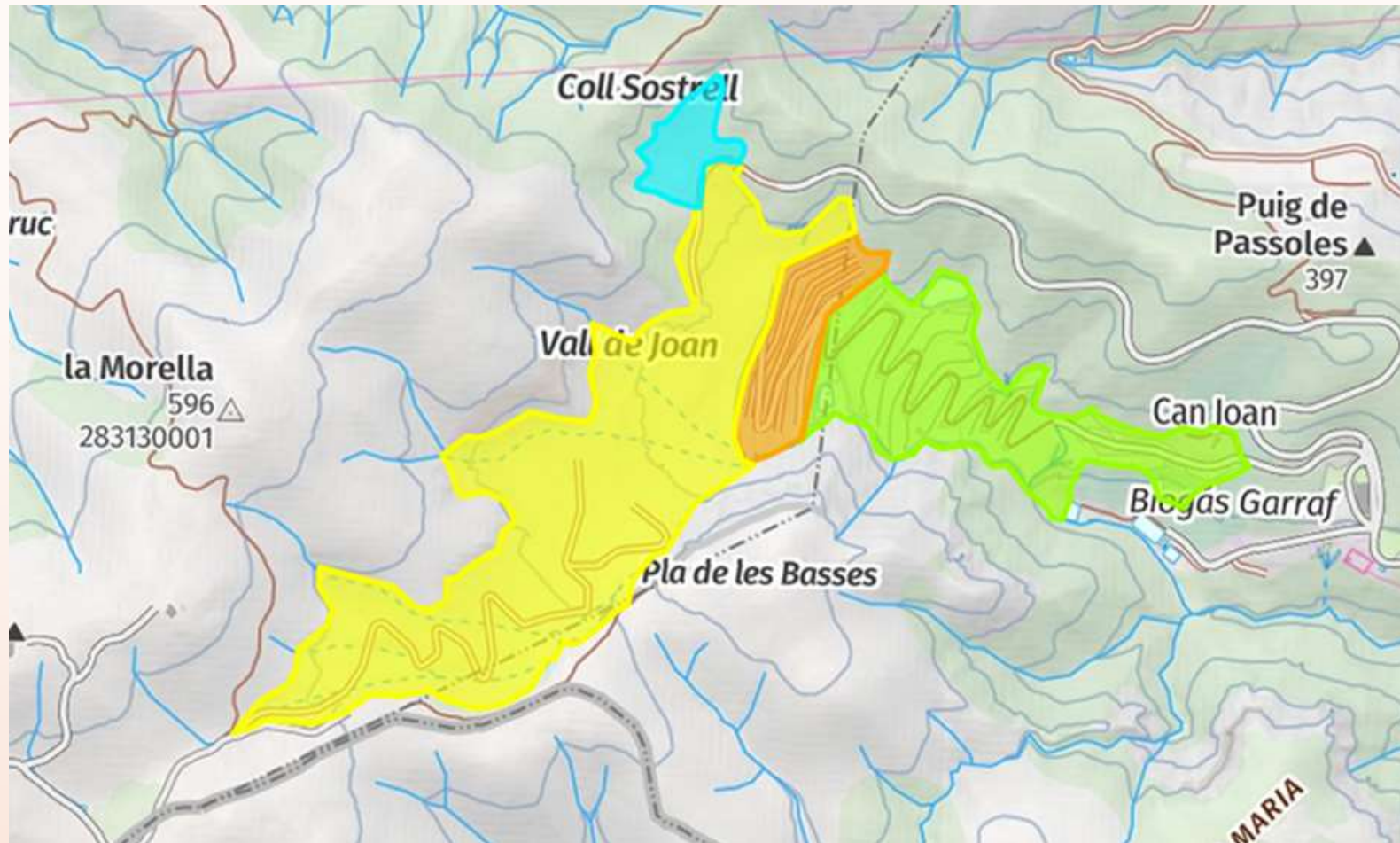
Dipòsit controlat de la Vall d'en Joan (3 dècades de gestió)

DESCARGAR 11.08 MB

Les dades de la transformació: <https://www.amb.cat/es/web/medi-ambient/actualitat/publicacions/detall/-/publicacio/el-diposit-controlat-de-la-vall-d-en-joan/658081/11818>

Vall de Joan. D'abocador a espai d'interès natural

Ubicació de les diverses fases de clausura i restauració:

Zones I i II (verd) 2001-2003

Part baixa Zona III (taronja) 2010

Zones III i IV (groc) 2019-2020

Parcel·la L (blau) 2024

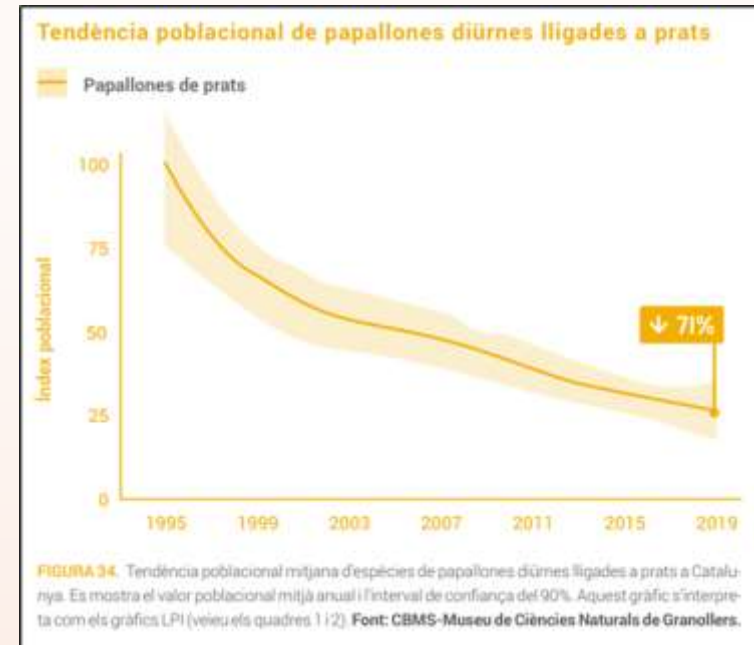
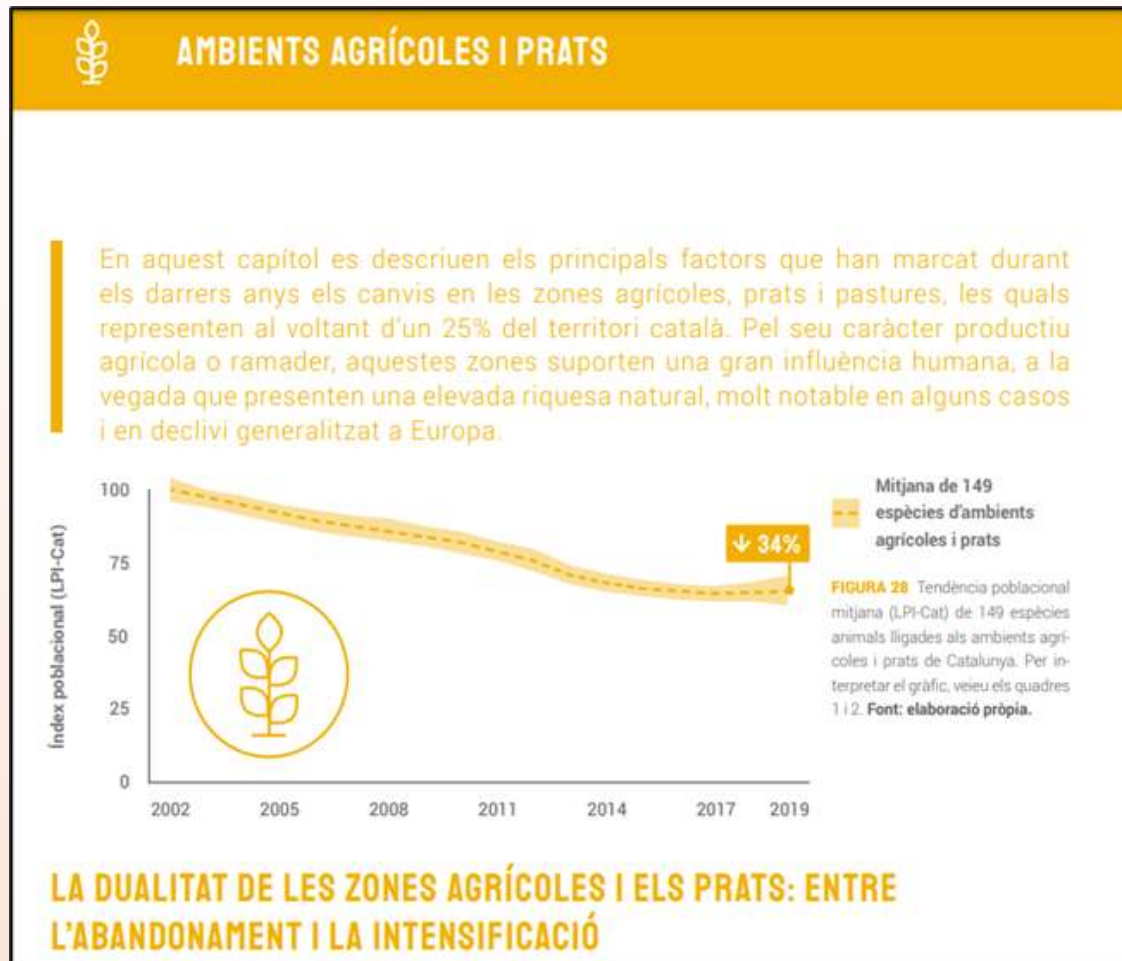
Vall de Joan. D'abocador a espai d'interès natural

Com a resultat s'ha generat l'espai obert i de pastura més important de tota l'AMB

Vall de Joan. D'abocador a espais d'interès natural

... dins el context de la crisi global de la biodiversitat, i en la que a Catalunya prats i herbassars són ambients més amenaçats i amb la màxima prioritat de conservació.

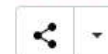

Àliga cuabarrada

Espais naturals - 22/05/2025 09:30 h. - [Andrea Cosials](#)

Els quatre anys de sequera provoquen 210 extincions locals de papallones a Catalunya

Les extincions podrien ser reversibles, ja que, si milloren les condicions, les papallones podrien tornar a recolonitzar els espais d'on han desaparegut.

Objectius del projecte (2023-2025)

1-Completar l'inventari i avaluar la vegetació de la Vall de Joan.

2-Estudiar l'efecte de la pastura sobre els prats.

3-Definició de la vegetació potencial de la Vall de Joan.

4-Establir la visió final del projecte.

5-Aplegar i avaluar les dades de distribució de flora exòtica i prioritzar la seva gestió.

6-Avaluació de les dades de la fauna, especialment dels seguiments herpetològics o d'avifauna.

7-Establiment de propostes de conservació de l'herpetofauna, amb incidència sobre la biodiversitat global de l'espai (no tractat en aquesta presentació).

8-Definir propostes de gestió i millora dels espais oberts de la Vall de Joan.

En definitiva, es volen aportar les claus perquè l'AMB, en resposta a la crisi global de la biodiversitat i a partir de bases científiques sòlides, pugui fer que la finca pública de la Vall de Joan i, de forma específica, la zona de prats de la darrera fase de restauració, siguin referents en el camp de la conservació i millora de la biodiversitat i el patrimoni natural en general.

Vegetació de la Vall de Joan

Estudi de les 16 parcel·les de la darrera fase de clausura i restauració (44 ha)

Vista general del sector

Els prats com a motors de biodiversitat, la pastura com a eina de restauració

Vegetació de la Vall de Joan

Principals resultats: Avaluació a partir de grups de flora indicadora

Taula 3. Recobriment dels grups de flora indicadora a cada prat al juny de 2024

NOM DEL PRAT	% SEMBRA	% HERBASSAR TRANSICIÓ	% RUDERALS	% EXÒTIQUES	% SÒL NU
Prat A	26,4	11,1	35,2	26,5	0,0
Prat Marge A	47,3	6,2	19,2	23,7	5,0
Prat B	43,6	0,7	24,1	21,3	2,0
Prat C	19,1	6,5	51,6	22,3	2,0
Prat D	2,2	31,1	63,7	2,1	0,0
Prat E	2,7	47,4	34,7	14,3	1,0
Prat F	87,3	8,5	9,5	2,7	1,0
Prat G	86,5	4,5	6,9	2,1	20,0
Prat H	9,5	1,5	64,1	24,7	2,0
Prat I	11,6	0,9	58,5	29,0	2,0
Prat J	13,6	4,9	43,3	38,0	5,0
Prat K	36,4	3,9	44,9	14,6	2,0
Prat L	93,8	1,3	2,8	2,1	0,0
Prat M	11,0	11,2	63,2	13,1	0,0
Prat N	2,3	27,5	46,8	23,1	2,0
Prat O		30,2	56,2	13,5	1,0
Prat P	14,4	1,7	76,8	7,2	1,0
Recobriment mitjà	29	11	41	16	2,4

Vista del prat G, totalment dominat per *Elymus*

Borinot sobre *Melilotus* al prat A

Vegetació de la Vall de Joan: aprenentatges

La majoria d'espècies sembrades entre 2019 i 2021 no s'han establert o són molt escasses, amb excepció de *Elymus hispidus* i *Melilotus officinalis*, que tenen recobriments molt elevats en alguns prats.

El **llistat de flora** dels espais oberts dels terrenys de l'antic abocador de la Vall de Joan comprèn un total de **155 espècies**, fet que mostra uns nivells de biodiversitat prou elevats. No obstant, són majoria els tàxons ruderals, propis de terrenys alterats, i **n'hi ha 37 que són exòtics**, una xifra elevada que es pot relacionar amb les forta influència antròpica que ha patit l'espai, ara en recuperació. **ENTRE ELS TÀXONS EXÒTICS LA MAJORIA SON TÒXIQUES O REBUTJADES PEL BESTIAR**

És possible que en el compost per condicionar el Tecnosol hi hagués una aportació important de llavors de flora exòtica.

Es proposa replantejar els protocols d'avaluació de la coberta vegetal, incorporant nous indicadors i valorant quina és la freqüència necessària de mostreig.

Vegetació de la Vall de Joan: aprenentatges

Els sectors I i II, restaurats fa més de 20 anys, presenten una elevada naturalització, amb un destacable mosaic d'hàbitats amb bosquines, brolles, bardisses i herbassars. No obstant, la **riquesa d'espècies herbàcies és força baixa**, amb una xifra d'entre 18 i 22 espècies per transsecte, dominada per espècies pròpies d'herbassars de transició com *Oryzopsis miliacea* o *Inula viscosa*. **L'evolució cap a prats madurs o naturals és, per tant, molt lenta**, atès que els hàbitats de prat semblen haver entrat en un estadi estacionari...

No hi ha arribada de propàguls? Manca gestió?.....

Vegetació de la Vall de Joan: i la pastura?

L'absència de grans herbívors comporta un tancament i pèrdua de biodiversitat dels hàbitats, que resulta evident a la vall de Joan i al seu entorn. També comporta un augment del combustible vegetal i de la intensitat d'un possible incendi forestal.

Disseny experimental: Les càrregues ramaderes aplicades a finals de 2023 i de 2024 a la vall de Joan són baixes, en cap cas amb una intensitat que pugui ocasionar sobrepastura, i s'han pres les mesures oportunes per evitar efectes negatius sobre elements d'interès i/o infraestructures.

Es fa una proposta de **com hauria de ser la gestió amb pastura d'ovelles de les parcel·les de l'antic abocador de la Vall de Joan**, tot adoptant un enfocament holístic per maximitzar els beneficis per a la biodiversitat d'aquesta activitat. L'objectiu principal és mantenir la màxim superfície possible de prat i espais oberts i, de forma secundària, disminuir el combustible vegetal disponible en cas d'incendi.

<https://www.sostenible.cat/article/100-ovelles-pasturen-al-diposit-controlat-de-la-vall-de-joan>

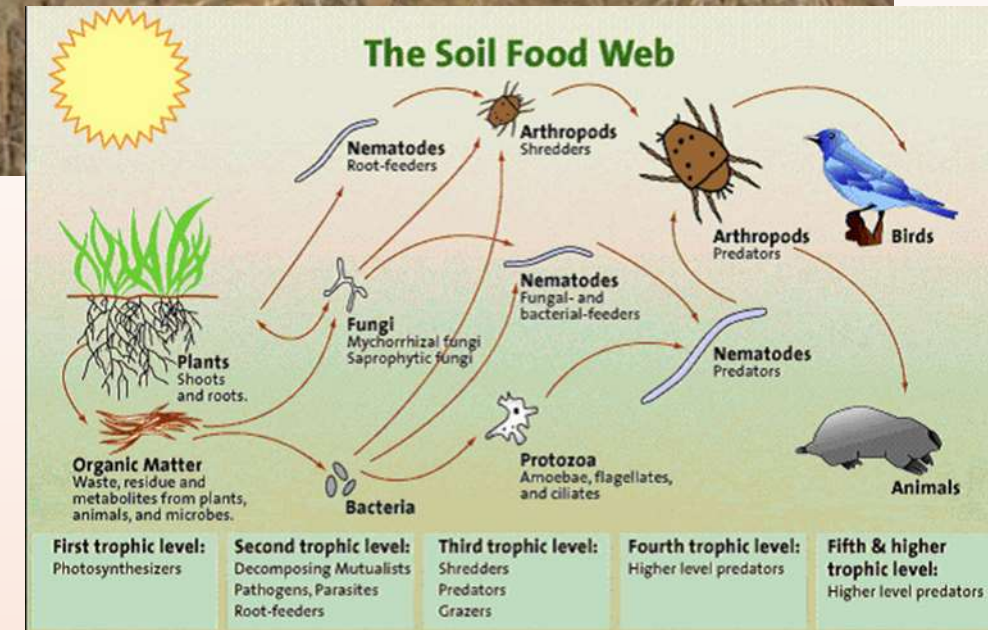
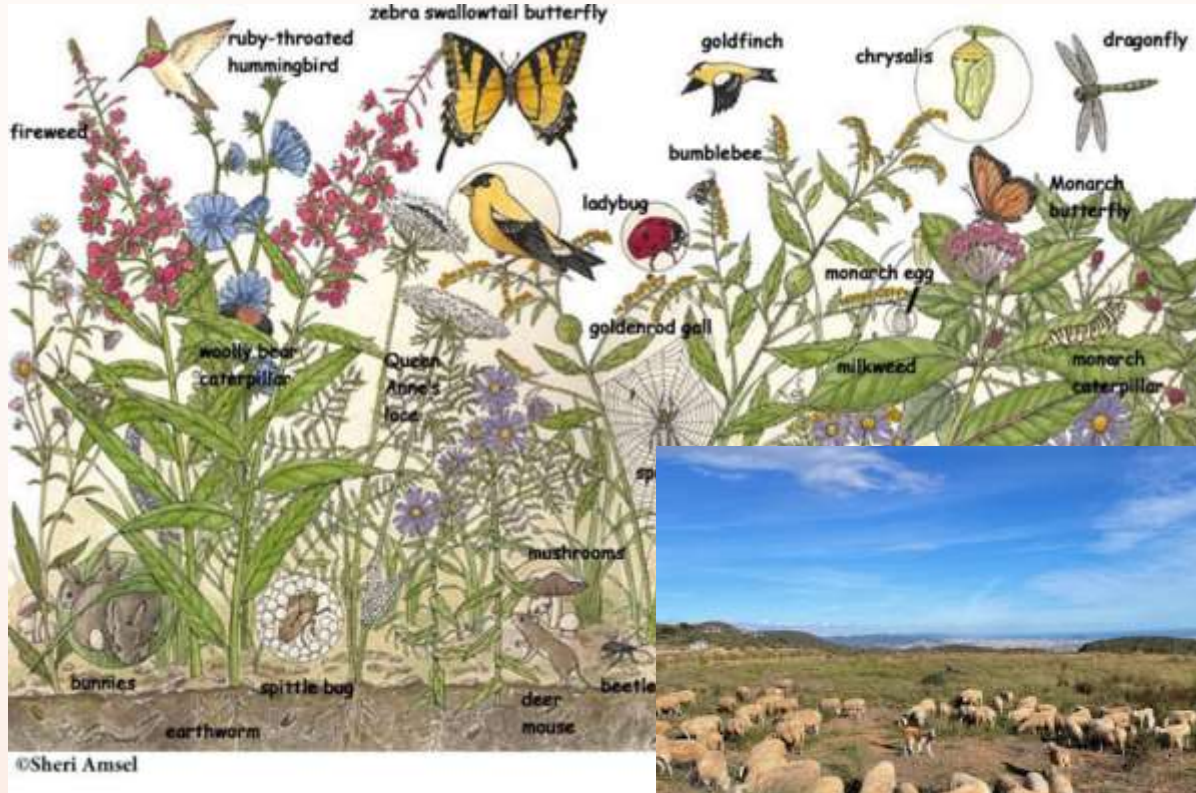
Vegetació potencial i visió final

Quina és la imatge objectiu a la que es vol arribar a la Vall de Joan, la qual hauria de permetre optimitzar les seves funcions ecosistèmiques i el valor del seu patrimoni natural?

Vegetació potencial i visió final

Els prats com a motors de biodiversitat, la pastura com a eina de restauració

Concepte de prat natural

Un sistema complex resultat d'una llarga coevolució

Vegetació potencial i visió final

Ortoimatge de la Mola de Colldejou

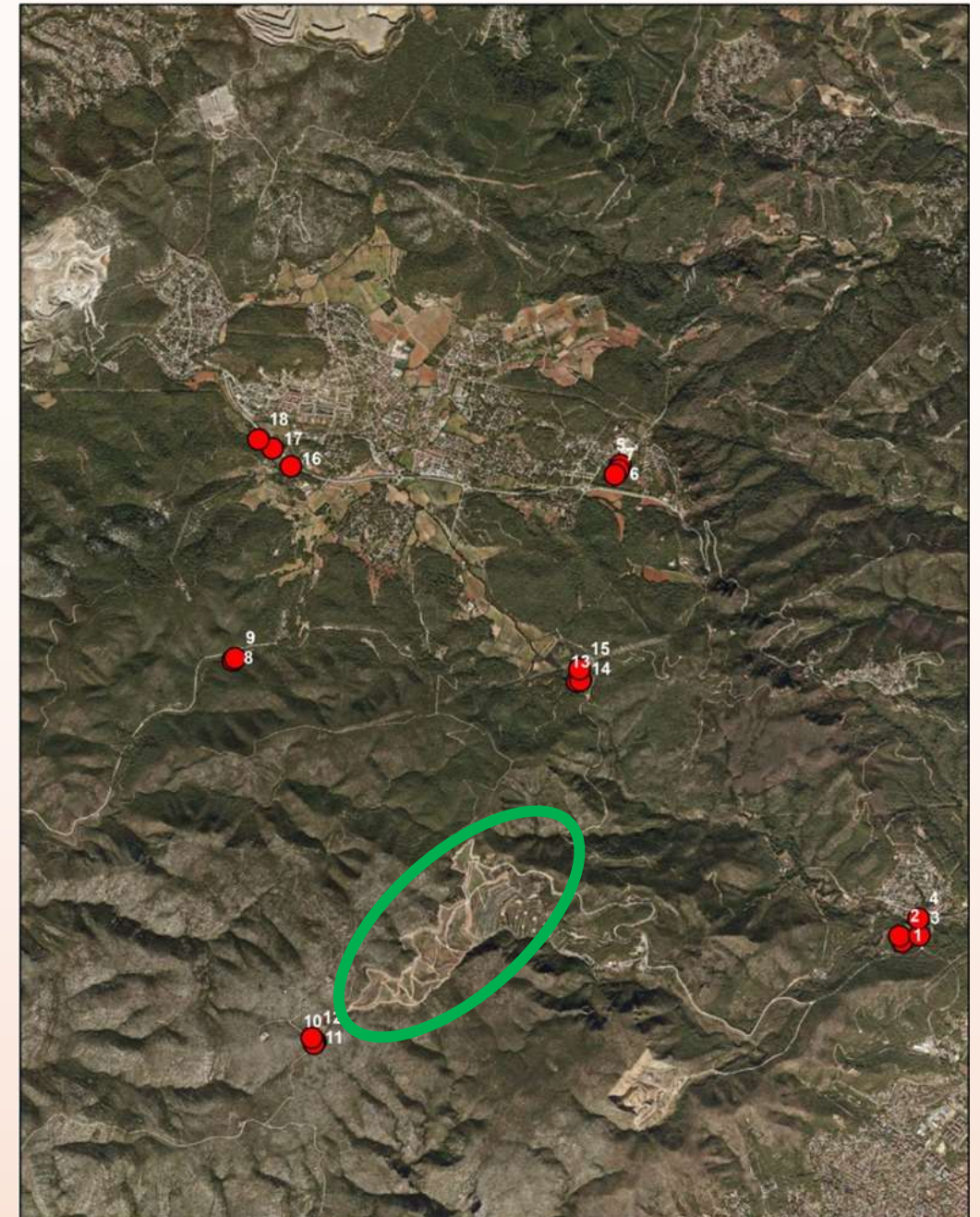
Existeixen notables similituds ambientals, malgrat algunes diferències d'altitud i clima, entre els espais oberts de la **Mola de Colldejou** i els **de la Vall de Joan**. A causa del seu bon estat de conservació i excepcional diversitat biològica, els prats de Colldejou ofereixen una bona imatge del potencial ecològic al que es podria aspirar. **La pastura amb bestiar oví és un element de gestió clau.**

Vegetació potencial i visió final

S'han efectuat 19 inventaris de prats i herbassars de l'entorn de la Vall de Joan, repartits en sis zones dels municipis de Sitges, Begues i Gavà. En conjunt **disposem del més important mostreig de prats i herbassars de la meitat est del Garraf efectuat des de mitjans del segle XX.**

La riquesa florística dels prats naturals inventariats es troba entre les 18 i les 47 espècies, amb poca presència de flora exòtica. Als espais oberts de la Vall de Joan i el seu entorn s'han citat **303 espècies de flora, un fons florístic enorme a disposició del projecte de la Vall de Joan.**

Ubicació dels punts de mostreig: Andrés Valverde Martínez Andrés Valverde Valera

Vegetació potencial i visió final

S'ha constatat que **la pèrdua de prats i herbassars a la meitat est del massís del Garraf, només en els darrers trenta anys ha estat molt important...**

Figura 13. Evolució de la coberta vegetal a la Sentiu de Gavà entre 1994 i 2024 (Font: ICGC).

... La qual cosa reforça la importància estratègica del projecte de creació i millora d'un espai de prat pasturat a la vall de Joan

Avaluació i proposta de gestió de flora exòtica

La flora exòtica és ben present (39 espècies) i **suposa una gran amenaça** per a la recuperació ecològica dels espais oberts de la Vall de Joan. En resposta a aquest fet, **els responsables de l'espai han de donar màxima prioritat a aquesta qüestió**, que caldrà afrontar amb una inversió de recursos important i sostinguda en el temps, atès que només així es poden obtenir resultats significatius i perdurables.

Atès que és una problemàtica complexa i que la informació de seguiment i gestió és dinàmica, és urgent poder comptar amb una base de dades i un SIG de flora invasora, que hauria de formar part del SIG general de la Vall de Joan.

Es recomana implantar mecanismes de resposta ràpida perquè igual que en totes les plagues, una intervenció en les fases incipients d'arribada és molt més econòmica i efectiva que actuar quan aquesta s'ha expandit.

Pel que fa al seu impacte sobre l'estructura dels hàbitats de prat i herbassar els tàxons de control prioritari són les espècies arbustives i/o herbàcies de gran port i gran capacitat de propagació.

Senecio pterophorus (a sobre) i
Abutilon theophrasti (a sota)

Propostes de futur

Es proposen les següents actuacions prioritàries a realitzar per part del CREAF, amb l'objectiu de consolidar la restauració ecològica dels prats de la Vall de Joan i avançar cap a una gestió més eficient i adaptativa basada en indicadors:

- Seguiment de parcel·les.
- Seguiment de fauna prioritària.
- Implantació d'un SIG i base de dades de biodiversitat i de gestió.
- **Assaig d'actuacions de recuperació de prats potencials.**
- **Redacció d'un Pla de gestió de l'espai considerant el paper de la pastura.**
- **Aquest hauria de contenir un pla específic de gestió per a les espècies exòtiques i invasores, amb especial atenció a *Senecio pterophorus*.**

Els prats com a motors de biodiversitat, la pastura com a eina de restauració

MOLTES GRÀCIES

